

Budgetguiden

SALTVATTENSGUIDEN

Innehåll

Sid. 2
Sid. 3 – 4
Sid. 4
Sid. 5 – 6
Sid. 6
Sid. 7 – 8
Sid. 9

Introduktion
Olika nivåer – vad behövs?
Bra att ha
Akvarium
Inköp – bra tips
Kalkyler
Slutord

Introduktion

Saltvattensakvaristiken är i mångt och mycket en kostsam hobby. Beroende på ens ambitioner så finns här ingen övre gräns på vad intresset kan ha för slutnota. För en nybörjare eller återvändande akvarist kan detta verka skrämmande och få en del att backa från hobbyn. Den senaste tiden med både ökad inflation och ett osäkert omvärldsläge har lett till att hobbyn blivit dyrare än vad den en gång var. Vi vill med denna guide försöka visa att det finns vägar att gå för att påbörja sin resa inom hobbyn utan att investera alltför mycket pengar i den. Vi utgår i denna guide från tre olika modeller på kar beroende på vad man önskar börja på för nivå. "Fish only" med fiskar som fokus, enklare koraller för dig som vill testa på ex. mjukkoraller och lättare LPS:er, samt en inriktning på "mixed reef"/ stenkorallsdominerat akvarium. Den vanligaste resan in i denna hobby är att man antingen "växer" sig in i hobbyn eller migrerar över från sötvattenssidan av akvaristiken. Vårt mål är att du ska få en övergripande bild som främst är nybörjare på vad du absolut kan komma att behöva för att komma i gång i hobbyn, samt vad för investering du kan förvänta dig.

Det går givetvis att hålla ned priserna än mer än vad som kommer att presenteras i detta dokument, givet att man har tålamod och inväntar exempelvis bortskänkesannonser och folk som lägger ned sina akvarier och som då vill bli av med exempelvis teknik och tillbehör. Då kan man ofta göra prisvärda fynd. I detta dokument utgår vi även från ett hållbart synsätt på djurhållningen och ämnar förenkla att du som akvarist väljer att stanna inom hobbyn. Det levande du planerar att hålla ses i det här dokumentet som ett långvarigt åtagande, givet att man ser till underhållet av akvariet som sig bör på en vardaglig basis. Vi har också kompletterande guider rörande saltvattensakvaristiken som är värt att nämna. I dessa går vi igenom begrepp som framgår i detta dokument som för en ny inom hobbyn kanske ännu inte stött på. Börja gärna alltid med att läsa "Nybörjarguiden" och "Saltvattenskemi för nybörjaren", för att få övergripande blick av vad saltvattensakvaristiken innebär. Båda dessa guider går in lättsamt i ämnena och försöker få fram det väsentliga. Mycket mer finns att djupdyka i olika trådar och artiklar på forumet, men också litteraturen och andras upplevelser via sociala medier.

Olika nivåer - vad behövs?

Beroende på ambitionsnivå kommer du att behöva lite olika saker för att få i gång och sedermera hålla ett saltvattensakvarium i drift. Notera att lite längre ned finns även en "bra att ha lista" och kalkyler baserat på respektive modell. Vi har delat in det hela i tre nivåer enligt nedan:

Akvarium med endast fisk (s.k. fish only)

- Glas/akrylakvarium 50 - 200l.
- Sten - cirka 10 % av vattenvolymen är ett bra riktvärde, varav minst 10% av denna är s.k. levande sten (antingen ympad med goda bakterier eller vild/odlad levande sten från naturen). Syftet med denna är att bidra med biologisk mångfald och stabilitet. I ett akvarium med färre tekniska inslag för filtrering är det alltid bra att lägga vikten på just den biologiska filtreringen, där då levande sten (och även sand) har starka fördelar. Nackdelen med levande sten är priset som har gått upp mycket senaste åren. Här kan man då och då göra fynd när andra hobbyister lägger ner akvarier eller får sten över i sina projekt. Att börja endast med död sten kräver oftast lite mer kunskap och tar längre tid med inkörningsperioden och att då få i gång nitrifikationsprocessen som en konsekvens till det.
- Belysning (Billigare LED ramper och T5 armaturer). Med bara fisk räcker det i princip med vilket ljus som helst som faller dig i smaken. 0 - 0,5w/l i maximal effekt räcker (många belysningar har idag i viss mån separata inställningar för intensitet och spektrum).
- Cirkulationspumpar (1 - 2 st) som har en cirkulation (l/h) på 25 - 50 ggr akvariets volym är tillräckligt i de flesta akvarier. Många pumpar är idag ställbara i olika flödeshastigheter för anpassning efter förutsättningarna i akvariet. Det är alltid bra att försöka sträva efter att få detritus att aldrig samlas i s.k. dead spots. Detta för att öka chanserna med att filtrera ut detta.
- Doppvärmare kan behövas vintertid (ett tropiskt akvarium bör aldrig understiga 22 grader celsius såvida man inte har djuphavsarter vilket är relativt ovanligt).
- Termometer
- Saltmätare
- Hemmatester för saltvattensbruk (Nitrat, fosfat nödvändiga. Nitrit och Ammonium är bra att ha i uppstarten).
- Hinkar, håvar, Algskrapa och dylikt.
- Ett salt anpassat för kranvatten eller osmosvatten. Använd kranvatten om detta är möjligt där du bor. Vi rekommenderar dock alltid en osmos för bästa resultat, vilket du kan läsa mer om i våra övriga guider. Vid "fish only" kan man hålla sig normalt sett till de billigare saltsorterna anpassade för saltvattensakvaristiken.

Akvarium med enklare koraller (mjukkoraller, LPS)

- Belysning - riktvärde 0,5 w/l vid enklare och mindre ljuskrävande koraller. Stenkoraller klarar även av detta i viss mån beroende på belysningens utformning och placering. Kolla alltid med tillverkare/ återförsäljare vid osäkerhet kring detta eller fråga andra på forumet.
- Cirkulationspumpar (minst 2st för att skapa viss utbredning av "random flow"). 50 - 75 ggr akvariets volym i l/h.
- Doppvärmare/ fläktning vid behov. Koraller börjar skadas vid 29–30 grader celsius.
- Med koraller tillkommer KH, Kalcium och Magnesiumtester.
- 10–15% veckoliga vattenbyten bör vara tillräckligt för att slippa dosera tillsatser till korallerna. Om så inte är fallet behövs dosering i någon form (t.ex. ballingmetoden).
- Vid hållning av koraller krävs ett mer balanserat salt utifrån vad det ger för vattenvärden, vilket normalt kostar någon hundralapp mer i inköp.
- Lim för att fästa koraller o. dyl.

Akvarium med medel - svåra koraller (Stenkoraller, SPS)

- Vid mer avancerade koraller krävs kraftigare belysningar. 0,5 - 1 w/l.
- Cirkulationspumpar (2 - 4st) som har en cirkulation (l/h) på 50 - 100 ggr akvariets volym. Är det ett SPS rev man eftersträvar krävs normalt ett riktvärde på närmare 100ggr akvariets volym över lag för en god korallhälsa.
- ICP Test kan vara bra att köpa 1–2 ggr per år för att göra en kontroll på spårämnen osv. Många SPS:er är mer beroende av det än andra koraller för framgång.
- Ett bra salt. Anpassat helst för osmosvatten.
- Osmos. Vi rekommenderar alltid att man införskaffar sig en osmos. När man håller svårare koraller är det en billig försäkring mot att kontaminera vattnet i akvariet.
- Tillsatser för att ersätta kemiska ämnen koraller behöver.
- Doseringspumpar är ett bra inköp om man håller mycket stenkoraller då de väsentliga kemiska ämnena för byggandet av kalkskelett förbrukas snabbt i akvariets begränsade volym.

Bra att ha/ valbart (nice to have)

- Skummare
- Tempkontroll
- PH monitor/ mätare
- Appstyrning - akvariedator
- Sand
- Mediareaktor (nitrat, fosfat, kol etc)
- ICP test en gång i kvartalet
- Fiskfälla
- Digital saltmätare

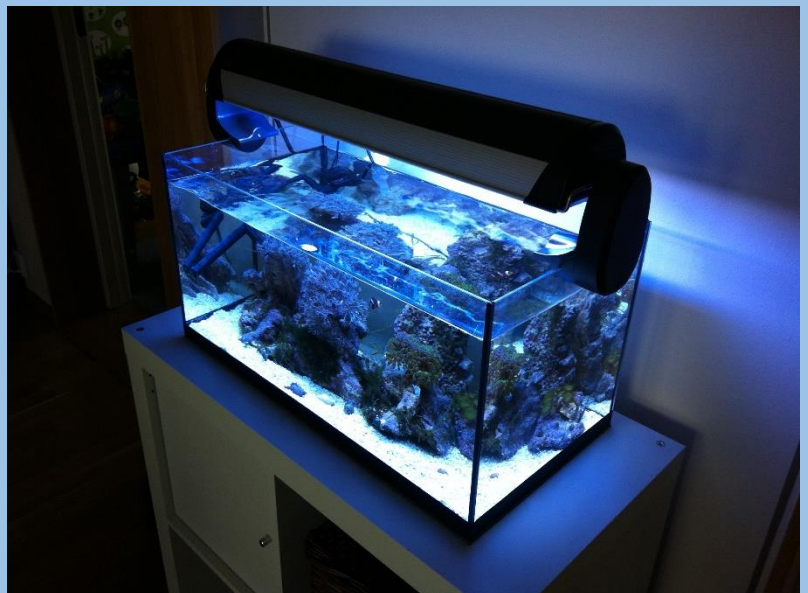
Akvarium

När det kommer till akvariet i sig behöver det inte vara anpassat på ett speciellt sätt med t.ex. avrinning eller dylikt, om inte det är tänkt att ha en sump kopplat till sig. Köper man in ett akvarium med sump från början kan det vara enklare att bygga på sitt system vartefter, och det finns många bra helhetskoncept att få till ett vettigt pris på andrahandsmarknaden (Red Sea, Waterbox, Aqua Medic m.fl.). Det finns även många zoo-butiker där man kan hitta ett nytt akvarium i 100-litersklassen för under tusenlappen. På forumet finns också en Köp & sälj-del där man många gånger kan hitta begagnade akvarier som praktiskt taget skänks bort. Generellt sett är möbelakvarier dyrare än ett "vanligt" glasakvarium.

Många väljer dessutom att gå från sötvatten till saltvatten. Ovan är ett exempel på ett 54-liters som klassiskt sällskapsakvarium med tetrar, malar och fjärilsciklider. Nedan är samma kar igen en kort tid därefter men nu som saltvatten.

Tekniken i sig behöver inte vara särskilt mycket mer avancerad. 2 st T5 lysrör belyste karet och samma cirkulationspump som innan gav hem åt två clownfiskar, makroalger, mjukorallerna *Xenia* och *Zoanthus* samt stenorallen *Euphyllia*. Inredningen var ca 4kg levande sten samt ett tunt lager sand. Vatten byttes ca 1 gång i veckan på 20%.

Ju större volym akvariet har är många gånger bättre, då det ger långsammare svängningar i vattenparametrarna. Detta i sig tenderar att skapa mer stabilitet vilket vi vill främja, speciellt i hållandet av koraller, som är känsliga för snabba förändringar. Vi utgår dock att ifall man vill prova på saltvatten och har en begränsad budget är ett akvarium mellan 50 - 200 l relativt prisvärt att få tag på. Även tekniken och tillbehören som behövs för att få i gång det håller sig i det nedre skiktet för kostnader inom hobbyn. Det ger en bra balans i möjligheten att prova på hobbyn kontra prislappen som krävs för att starta upp.

Mindre akvarier är bra mycket billigare i inköp. Stabiliteten behöver dock jobbas lite extra med då svängningar kan slå till fort i en mindre volym. Bortsett från det kan ett mindre akvarium vara en "bra väg in" för att prova på hobbyn. Här ser vi en medlems "lowtech" som håller en mycket fin standard.

Inköp - bra tips

När du väl kommer till shoppingrundan för ditt akvarium, så kan det vara bra att tänka på några av de vanligare fällorna:

- Läs på om produkter innan inköp. Leta efter andras erfarenheter på internet för att inte riskera att köpa "grisen i säcken" och slippa kort därpå köpa in annan teknik/ tester m.m. på nytt. Detta leder ofta till onödiga kostnader.
- Ta god tid på dig att läsa på de arter (fiskar, lägre djur m.m.) du önskar ha i akvariet och vad de har för behov och artkompabilitet. Detta för att undvika impulsköp som kan stå dig dyrt i form av att dels akvariet inte möter ex. fiskens behov, dels att det som eventuellt redan bor i ditt akvarium kanske inte passar med det nya köpet.
- Ha lite "is i magen" när det kommer till att starta i gång. Avvakta och se ifall det kommer några bra annonser på forumet, blocket, fb-grupper m.m.
- På sommaren tenderar fler att avrunda sin hobby inför semestern. Då går det oftast att göra fynd.
- När akvariet väl varit i gång ett tag och du har samlat på dig lite koraller, så går det många gånger att byta till sig andra koraller, fiskar osv om man skapar ett nätverk inom hobbyn.

Kalkyler

Nedan summerar vi denna guide med några kalkyler baserat på prisläge 23/24, baserat på de olika "huvudkategorier" av akvarium som presenterats tidigare. Det finns ett äldre riktvärde som säger sötvatten kostade ca 10 kr/ l att starta upp medan saltvatten låg på ca 100 kr/l. Detta går säkert att få till även idag så länge man får tag på en del begagnat, men med allt nytt så kan det vara mycket svårt att hålla sig till det riktvärdet.

Resan i akvaristiken är oftast långt ifrån linjär, men här är en del övergripande kalkyler på att köpa nytt kontra begagnat och vad du kan förvänta dig.

Kalkyl "fish only" 100 liter nytt inköp/ begagnat

Produkt	Nytt	Begagnat
Akvarium	1 000 kr	0 – 500 kr
Belysning	500 – 1 000 kr	200 kr
Cirkulation	500 – 1000 kr	200 kr
Levande/död sten	1 500 – 3 000 kr	500 kr
Vattentester	1 000 kr	300 kr
Saltnätare	500 kr	200 kr
Salt	750 kr	300 kr
Doppvärmare	400 kr	100 kr
Termometer, hinkar, algskrapa o. dylikt	500 – 1 000 kr	500 kr
Totalt:	6 650 – 9 650 kr	2 300 – 2 800 kr

Kalkyl "lättare koraller" 100 liter nytt inköp/ begagnat

Produkt	Nytt	Begagnat
Akvarium	1 000 kr	0 – 500 kr
Belysning	1 500 – 3 000 kr	1 000 kr
Cirkulation	1 500 – 2000 kr	800 kr
Levande/död sten	1 500 – 3 000 kr	500 kr
Vattentester	1 500 kr	500 kr
Saltnätare	500 kr	200 kr
Salt	750 kr	300 kr
Doppvärmare	400 kr	100 kr
Termometer, hinkar, algskrapa o. dylikt	500 – 1 000 kr	500 kr
Totalt:	9 150 – 13 150 kr	3 900 – 4 400 kr

Kalkyl “medel - svåra koraller” 100 liter nytt inköp/ begagnat

Produkt	Nytt	Begagnat
Akvarium	1 000 kr	0 – 500 kr
Belysning	2 500 – 5 000 kr	2 000 kr
Cirkulation	2 000 – 4 000 kr	1 000 kr
Levande/död sten	1 500 – 3 000 kr	500 kr
Vattentester	2 000 kr	1 000 kr
Saltnätare	500 kr	200 kr
Salt	950 kr	500 kr
Doppvärmare	500 kr	200 kr
Termometer, hinkar, algskrapa o. dylikt	1 000 – 1 500 kr	500 kr
Totalt:	11 950 – 18 450 kr	5 900 – 6 400 kr

Notera att detta är en uppskattad bild av prisläget 2023/2024, där det även delvis baseras på att man hittar en del saker begagnat, exempelvis tekniken och akvarium. Vill du endast ha ett displayakvarium kan du säkerligen hitta dessa för ovan angivet pris även nytt, men vill du även ha sump och tillhörande bänk kan detta behöva uppskattas uppåt till åtminstone det dubbla i då ett begagnat pris.

Vi har utgått från ett 100 l i storlek då det är en bra storlek att börja sin resa med. Då man får plats med en del fisk och det finns ett lagom “utrymme för misstag”, då ju mer vattenvolym du har, desto långsammare tid tar det med svängningar i vattenvärden. Du behöver inte heller känna ett behov av att uppgradera direkt, utan karet är stort nog för dig att utvecklas som akvarist. Uppgraderingar är ofta kostsamt och även om det generellt är enklare att börja med ännu större akvarier så behöver det finnas en rimlighet i åtagandet. Större akvarier tar längre tid att underhålla och den största förlusten är att känna att man behöver avrunda hobbyn innan man knappt hunnit starta och på det lagt ner en stor investering i ett större system. Om man redan är akvarist sedan tidigare ifrån sötvattenssidan kanske man redan har en godare uppfattning om tiden det krävs att underhålla saker och kan då köra med en större volym direkt.

Den kolumn som står som begagnat i kalkylerna avser ett mer längre letande efter budgetvänliga alternativ. Har man inte bråttom kan man göra klipp vartefter annonser kommer ut på bl.a. nedläggningar.

Nedan ett medelsvårt akvarium. Svårighetsgraden kan öka med tiden då koraller växer och kräver mer flöde, ljus och dosering för att fortsätta överleva och förhoppningsvis frodas. Teknik kan med enkelhet kompletteras och bytas ut under tiden, och hobbyn kan låtas växa sig på dig som akvarist för att det ska finnas en glädje och inte riskeras att kännas som en belastning.

Slutord

Det mest ekonomiska tipset vi har är att läsa på mycket om hobbyn innan man startar upp ett akvarium. Kostnader ökar med okunskapen. Ett impulsköp av fisk som inte passar ihop med övriga fiskar eller köp av teknik som inte håller måttet kan ge tråkiga konsekvenser. Såväl med akvariet som sådant och det liv som lever i det, såsom för din plånbok. Ju mer du som akvarist läser dig in i de olika alternativen och vad som krävs, desto mindre risk för misstag som kan slå hårt ekonomiskt.

Förhoppningsvis har denna guide visat att det finns olika nivåer i hobbyn, och att du inte behöver köra på "full växel" på en gång. De flesta bygger på hobbyn med tiden och vartefter intresset ökar för denna. Det är helt naturligt och med en sakta och stadig inlärningskurva samt en balanserad förväntan på resultat, kan hobbyn komma att hålla sig kvar betydligt längre än om du väljer att starta ett megaprojekt rakt av. Viktigast är att du får glädje av hobbyn och att det inte blir ett måste för att insatsen kanske var så pass hög.

Skrivet av: Robin Arlekrans, kaptenen på Saltvattensguiden.se